

Handläggare
Ann-Kristin Sandebjer
och Lena Tengvall
Telefon: 08 508 25 407/408

Till
Socialnämnden

Granskning av gruppbostad inom socialpsykiatrin-uppföljning av insatsen

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner funktionshinderinspektörernas rapport
2. Socialnämnden delger Enskede-Årsta-Vantör, Farsta, Hässelby-Vällingby, Rinkeby-Kista och Skärholmens stadsdelsnämnder föreliggande rapport

Gillis Hammar
Förvaltningschef

Fredrik Jurdell
Avdelningschef

Sammanfattning

Aktuell granskning avser uppföljning av insatsen gruppbostad inriktning socialpsykiatri i stadsdelarna Enskede-Årsta-Vantör, Farsta, Hässelby-Vällingby, Rinkeby-Kista och Skärholmen där sammanlagt 99 akter granskats. Inom verksamhetsområdet ska DUR (dokumentation, utredning och resultat) användas i alla ärenden för kvalitet och enhetlighet i handläggningen.

DUR fanns som underlag i 82 procent av ärendena, i nära alla akter fanns aktuella beslut och beställningar. Årlig uppföljning skedde till 75 procent, i huvudsak genom besök i boendet. Brukarens behov och önskemål om aktivering och kontaktperson uppmärksammas i låg grad.

Utvecklingsområden är fortsatt implementering av enhetliga DUR-rutiner. För en helhetssyn bör brukarens resurser framkomma mer i utredningar, bashandläggning dokumenteras mer, liksom social information så att ärenden går att följa. Uppföljning av mål i beställningen behöver bli tydligare och brukarens synpunkter framgå bättre. Utveckling av samverkansformer pågår i enlighet med lokal överenskommelse mellan staden och Stockholms läns landsting, vilket gynnar den aktuella målgruppen med omfattande behov.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor.

Bakgrund

Funktionshinderinspektörerna har i uppdrag att granska kvaliteten i biståndsbedömda insatser inom funktionshinderområdet, inklusive socialpsykiatri. Arbetet utgår från Socialstyrelsens kvalitetsområden och utförs enligt en framtagen granskningsmodell. Granskningarna belyser såväl myndighetsutövning som utförarverksamhet och bevakar likställigheten över staden. Återkopplingar sker i dialogform till chefer, personal och råd för funktionshinderfrågor, i syfte att bidra till kvalitetsutveckling. Uppdraget har ett generellt brukarperspektiv, vilket innebär kontakter med brukare i berörda verksamheter liksom intresseorganisationer.

Bostad med särskild service inom socialpsykiatri

Föreliggande rapport är den tredje i en serie granskningar av bostad med särskild service för vuxna, nu med inriktning socialpsykiatri. Målgruppen kan definieras som personer med väsentliga svårigheter att utföra aktiviteter inom viktiga livsområden, där svårigheterna kan komma att bestå under en längre tid. Insatsen bostad med särskild service, enligt 4 kap § 1 SoL, kan bli aktuell för personer med ett omfattande tillsyns- och stödbehov.

Under år 2012 hade 3674 personer med psykisk funktionsnedsättning någon form av insats från Stockholms stad.¹ Hässelby-Vällingby och Enskede-Årsta-Vantör hade flest personer aktuella inom socialpsykiatri. I relation till stadsdelens befolkning i övrigt hade Hässelby-Vällingby, tillsammans med Farsta och Rinkeby-Kista störst andel ärenden. Insats i form av boende ges till 928 personer i staden, varav 189 i gruppboende.

Kunskapsbaserade metoder

Systematiska bedömningsmetoder med självskattningsskalor samt kompletterande samtal leder till mer enhetliga bedömningar, enligt Socialstyrelsen. I enlighet med beslut i KF ska DUR(dokumentation, utredning och resultat)användas fullt ut inom stadens socialpsykiatri. DUR är ett verksamhetssystem som successivt utvidgats till att även omfatta uppföljning. Brukarens möjlighet till delaktighet tillvaratas bl. a genom de skattningsskalor som ingår i DUR.

---

¹ *Beskrivning av socialtjänsten i Stockholms stad, 2012, Socialförvaltningen*

Samverkan

I enlighet med förstärkt lagstiftning² beskriver den lokala samverkansöverenskommelsen mellan staden och Stockholms läns landsting huvudmännens ansvar och vad som gäller för s.k. samordnad individuell plan (SIP).

Ärendet

På temat *Trygg och säker* har aktgranskning skett i Enskede-Årsta-Vantör, Farsta, Hässelby-Vällingby, Rinkeby-Kista och Skärholmen, med avseende på uppföljning av insatsen och brukarnas delaktighet. Aktuell granskning omfattar 99 ärenden, vilket motsvarar 52 procent av antalet beslut om gruppboende inom socialpsykiatrin.

Granskningsresultat

Enskede-Årsta-Vantör

I stadsdelen har 30 personer, 16 män och 14 kvinnor, aktuell insats vid 9 olika boenden, varav 9 inom samma boende. Medelåldern är 55 år, den yngsta är 36 år och 10 personer är över 60 år.

DUR-utredning fanns i 20 av akterna och det framgår att DUR-rutin inte följs fullt ut. Årlig uppföljning framgick i 20 och att den skett genom boendebesök, vid 13 hade mål i beställningen följts upp. Journalanteckningar var olika utformade och i vissa rådde bristande kontinuitet. Brukarens synpunkter framkom i 18 och kommunikering av beslut i 20 ärenden, endast i 12 framstod en helhetssyn på brukarens situation. Av 30 personer hade 6 biståndsbedömd sysselsättning och 4 insatsen kontaktperson.

Gott exempel

För målgruppen viktigt samverkansprojekt med psykiatrin har hållits, som bl. a syftar till utveckling av gemensam SIP. Tillsammans med psykiatrin ingår Försäkringskassan i ett annat projekt där arbetsterapeuter anställts för att stärka målgruppens situation.

Kommentar

Arbetsgruppen i Enskede-Årsta-Vantör behöver eftersträva en samsyn angående DUR och handläggning i övrigt, vilket enligt

---

² Cirkulär 09:66, gemensamma överenskommelser om samarbete och gemensam individuell planering mellan hälso- och sjukvården och socialtjänsten, SKL

uppgift, enhetens samordnare särskilt ska uppmärksamma. För att skapa en helhetssyn i ärenden behöver även den enskildes synpunkter och delaktighet tillvaratas, liksom att lyfta fram denne som person. I stadsdelen kan den externa samverkan i utvecklad form komma att bidra till en ökad samsyn och helhetssyn, som gynnar de aktuella personerna med ibland komplexa behov.

Farsta

I stadsdelen har 12 personer aktuell insats vid 6 olika boenden, 7 är män och 5 kvinnor. Medelåldern är 52 år, den yngsta är 30 år och 2 personer är över 60 år.

DUR-utredning fanns i 11 ärenden men handläggningen varierade stort, vilket påvisar att DUR-rutin inte följs. Det framgick att årlig uppföljning skett i 8 ärenden via besök i boendet, i 2 av dessa hade mål följts upp. Aktuella journalanteckningar fanns men endast hälften av ärendena gick att följa. Exempel på brukarens delaktighet fanns liksom notering om att den enskilde inte deltog. Att beslut kommunicerats framgick endast i 4 ärenden. Brukarens resurser framkom i 4 ärenden, brukaren som person, liksom en helhetsbild i hälften. Av de 12 personerna hade 3 biståndsbedömd sysselsättning och handläggarna menar flera besöker träfflokalen istället.

Gott exempel

Gemensamt kvalitetsråd, hålls med stadsdelen boende (entreprenad) runt brukarna och aktiviteter i boendet två gånger per år.

Kommentar

Enheten behöver underlätta och systematisera DUR-processen samt aktualisera och förtydliga beställningar, vilket i sin tur förenklar uppföljningen. Dokumentation bör ta sikte på tillräckliga och väsentliga uppgifter så att det går att följa alla ärenden. För att skapa en helhetssyn behöver brukarens person med resurser och intressen framträda bättre. Även delaktigheten kan utvecklas genom att bl. a inhämta synpunkter i samband med utredning och uppföljning liksom att kommunicera alla beslut.

Hässelby-Vällingby

I stadsdelen har 26 personer, 11 män och 15 kvinnor, aktuell insats vid 6 olika boenden, varav 16 i samma boende. Medelåldern är 56 år, 3 personer är i 40 års-åldern och 11 över 60.

DUR-utredningar, några ej helt aktuella, fanns i alla ärenden. Aktuella beslut fanns i alla ärenden men med stora variationer i formuleringar, vilket enheten nu diskuterar för ökad enhetlighet.

Alla beställningarna var aktuella men i 10 behövde målen bli bättre. Uppföljning framgick i 21 ärenden, varav 19 via besök i boendet, i 8 följdes mål i beställningen upp. Aktuella journalanteckningar fanns i 20 ärenden, ibland med onödig information eller tonvikt på ekonomi, och endast 16 gick att följa. I granskningen framkom att 16 beslut hade kommunicerats till brukaren, ett fåtal hade skickats till både företrädare och enskild. Brukarens resurser kunde läsas i 13, brukaren som person i 19 ärenden och en helhetssyn på den enskildes situation framstod i 18 av ärendena. Beslut om biståndsbedömd sysselsättning fanns i 4 ärenden, handläggarna hänvisar oftast till träfflokaler, men menar även att aktivering fortfarande är ett utvecklingsområde.

Gott exempel

Enheten har haft en gemensam planeringsdag med ett av stadsdelens boenden samt nyckelpersoner från psykiatrin. Verksamhetschef vid boendet deltar regelbundet vid handläggargruppens ärendedragningar.

Kommentarer

Handläggningsprocessen fungerar men vissa förbättringar behöver göras avseende tillräckligt och väsentligt i dokumentationen. Brukarperspektivet bör förstärkas, som att notera brukarens synpunkter på utredningen och skattningar i DUR. Arbetsgruppens metoddagar kring handläggning kan bidra till fördjupat arbete med ovanstående områden.

Rinkeby-Kista

I stadsdelen har 19 personer, 10 män och 9 kvinnor, aktuell insats vid 6 olika boenden, varav 14 i samma boende. Medelåldern är 48 år, 2 personer under 30 år, 4 är 35-37 år och 8 personer är 55 år och äldre.

Det fanns DUR-utredning i 13 ärenden, var 2 knapphändiga och 2 var från år 2009. Besluten hade lite olika utformning, men arbete pågår bl. a för att få dem mer enhetliga. Aktuell beställning saknades i 2 ärenden och beställningar utan slutdatum förekom men i stort sett fanns tillräckliga mål. Årlig uppföljning kunde utläsas i 17 ärenden, de flesta vid besök i boendet och i 12 även med uppföljning av mål. Noteringar fanns om vilka som deltagit vid uppföljningen samt om brukaren inte deltog, oftast framgick även den enskildes synpunkter och önskemål.

I drygt hälften av akterna gick det att följa ärendet, i några avsåg anteckningarna mest formalia och en liten del det sociala. Stadsdelen fattar beslut om egna medel som en insats och

noteringar rör ofta detta. Handläggarna har som rutin att kommunicera beslut per post, med notering på beslutsblanketten. I hälften av ärendena ges en helhetsbild av brukaren, dock framgår oftast inte brukarens resurser. Endast 2 av de aktuella brukarna hade biståndsbedömd sysselsättning men notering fanns i 2 ärenden om att brukaren besökte träfflokal.

Gott exempel

I samband med ärendedragning diskuteras delaktighetsnivån för personer med stora svårigheter. Exempel fanns där utredning skickats till företrädare med möjligheter att lämna synpunkter, vilket inbjuder till delaktighet.

Kommentar

DUR-rutinerna bör få tydligare förankring för en mer systematisk handläggning. Brukarens önskemål och synpunkter behöver framkomma bättre, liksom beskrivningar av brukaren som person med resurser för att uppnå en helhetssyn. Såväl handlägningsprocessen som information av betydelse behöver dokumenteras för att ärenden ska kunna följas.

Skärholmen

I stadsdelen har tolv personer, 10 män och 2 kvinnor, aktuell insats vid 5 olika boenden. Medelåldern är 55 år, yngsta personen 42 år och 6 personer är över 60 år.

I Skärholmen fanns aktuell DUR-utredning i samtliga akter och ofta med brukarens skattning. Alla beslut var aktuella, ibland med alltför utförliga mål, mer liknande en beställning. Gruppen för diskussioner om enhetliga beslutsformuleringar. Samtliga beställningar var aktuella och innehöll tillräckliga mål, det förekom även beställningar med formuleringar som visar på ett motiverande arbetssätt. I nästan alla ärenden hade uppföljning skett vid besök i boendet men endast vid hälften av dessa hade mål i beställningen följts upp. Brukarens synpunkter noterades i samband med uppföljning i 9.

Aktuella journalanteckningar fanns i 9 akter och ärendet kunde följas i 6. I vissa var endast noterat att uppföljning bokats och inget därefter, ibland övervägande formalia. Hantering av e-post diskuterades vid återkoppling med handläggarna. Enligt dem finns rutin om kommunicering av beslut, men notering saknas i vissa ärenden, dock framgick att brukaren fått muntlig information. Dokumentationen gav en bild av brukaren som person och en helhetssyn framgick i nästan alla ärenden, brukarens resurser i mer än hälften.

Ingen av brukarna hade biståndsbedömd sysselsättning men handläggarna bedriver ett motivationsarbete vad gäller

sysselsättning och aktivering. Av de aktuella personerna i boendet är det 4 som besöker träfflokal i samma hus.

Gott exempel

Ett brukarperspektiv genomsyrar handläggningen där delaktighet och livssituation uppmärksammas i hög grad.

Inspektörernas kommentar

Enheten har en välfungerande handläggningsprocess, men uppföljning av mål i beställningen är dock ett utvecklingsområde, liksom utförligare social dokumentation och former för samverkan.

Kontoret i Skärholmen har dubbla låsta dörrar och saknar reception, vilket påverkar såväl kvaliteten i bemötande som tillgänglighet och kan inverka negativt på målgruppens kontakter med förvaltningen.

Sammanfattande analys

I jämförelse med tidigare granskning av särskilt boende inom funktionshinderområdet, framstår att användning av DUR bidrar till ökad kvalitet i handläggningen. Socialpsykiatrin har i högre grad utvecklat struktur och handläggningsrutiner dock kvarstår vissa utvecklingsområden i de granskade stadsdelarna.

Kvalitetsområde – Tryggt och säkert

Aktuella beslut fanns i nära samtliga akter, men moment som kommunikering och annan bashandläggning saknades till stor del i dokumentationen. Journalanteckningarna var aktuella till 75 procent, men ärenden kunde inte alltid följas, då den sociala informationen var otillräcklig. Vid återkopplingar har inspektörerna betonat vikten av tillräcklig, väsentlig och kontinuerlig dokumentation. I trygg och säker handläggning ingår årlig uppföljning genom besök i boendet, vilket nåddes till 75 %. Dokumentationen över *var* uppföljning ägt rum och *vilka* som deltagit behöver bli tydligare liksom målformuleringar för att underlätta vid uppföljning. DUR ger goda möjligheter för utformning av såväl beställning som uppföljning, men enhetliga rutiner behöver förankras över staden.

Kvalitetsområde – Kunskapsbaserat

DUR borde numera finnas i alla ärenden då det var ett KF-mål redan 2007, vilket uppfylldes i Hässelby-Vällingby och Skärholmen, men för övriga stadsdelar återstår en del arbete. För implementering av enhetliga DUR-rutiner har såväl stadsövergripande utbildningar som centralt handläggningsstöd kommit stadsdelarna till del. På lokal nivå kan förstärkt arbetsledning, särskilda metodtider och kollegiegranskning, bidra i arbetet med samsyn, enligt inspektörerna.

Kvalitetsområde – Självbestämmande och integritet

I enlighet med nationella direktiv pågår samverkansprojekt med brukaren i fokus i flera stadsdelar, vilket inspektörerna menar är positivt. Genom direkt brukarkontakt, genomgående användning av DUR och kommunikering av utredningar och beslut kan brukarnas inflytande öka, enligt inspektörerna.

Kvalitetsområde - helhetssyn

I stadens riktlinjer betonas helhetssyn på den enskildes situation, vilket inspektörerna endast fullt ut kunde utläsa i Skärholmens akter. I alla fem stadsdelarna behöver brukarnas resurser lyftas fram i utredningarna. För att uppnå en helhetssyn på brukarens situation är samverkan ett angeläget område, vilket överlag ansågs fungera väl. Samverkan med psykiatri är under utveckling t.ex. vad gäller SIP där gemensamma utbildningar planeras. I granskningen förekom SIP endast i 10 procent av ärendena, vilket enligt inspektörerna är en låg siffra, med hänsyn tagen till målgruppen.

Kommande granskning

I de nu aktuella stadsdelarna kommer utförarverksamheter att granskas för att komplettera helhetsbilden av brukarnas delaktighet och möjligheter till aktivering. Observationer och olika former av direkt kontakt med brukarna planeras, liksom granskning av dokumentation, samtal med verksamhetsledning och personal.